

Meediaõpetus gümnaasiumile

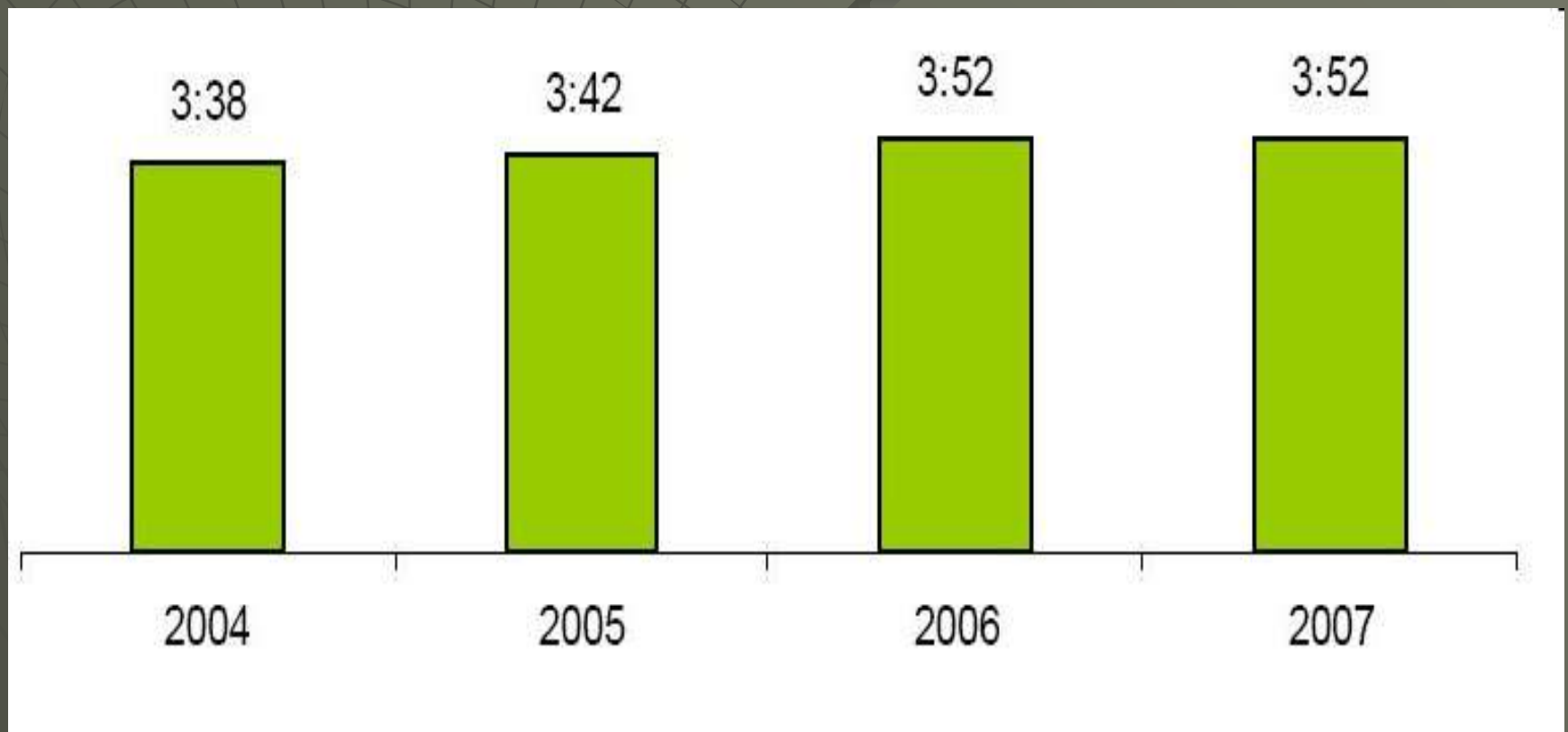
Television

Maria Murumaa
Pärnu Hansagümnaasium

Television

- ◆ "... on tänapäeval üks tähtsamaid meediume, mille ülesanne on heli, pildi, valguse, värvide jt visuaalsete vahendite abil edastada informatsiooni ja pakkuda meelelahutust. Television on äärmiselt ühiskonnatundlik ja sõltub riigikorraldusest, võimu teostamise viisidest, poliitika, majanduse, tehnoloogia ja kultuuri arengust, samuti auditooriumi ootustest televisiooni suhtes." (H. Šein)

Televisiooni vaatamine ajaliselt

Telekanalid

- ◆ Avalik-õiguslik – finantseeritakse riigieelarvest
- ◆ Erakanalid – kommertsjaamad

1994. vastu võetud ringhäälinguseadus

- ◆ Saade on ajaliselt piiritletud, ringhäälingu kaudu signaalina edastatud ning heli, teksti, kujutise või nende kogumina üldkasutatavate vastuvõtuvahenditega vastuvõetav informatsioon.
- ◆ Programm on teadlikult järjestatud saadete kogum, mida edastatakse kindlaksmääratud kanalitel ehk sagedustel. Programmil on oma nimi, mis avalikustatakse vähemalt kaks korda ööpäevas, sealhulgas saatepäeva alguses ja lõpus.
- ◆ (<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=831359>)

Ringhäälinguseadus

- ◆ Uudistesaated peavad moodustama vähemalt 5% päeva saateajast
- ◆ Reklaam maksimaalselt 20% (tunni aja jooksul kuni 12 minutit)
 - Mängufilme ja televisioonifilme (välja arvatud seeria- ja dokumentaalfilmid ning meelelahutussaated), mille kestus on üle 45 minuti, võib reklaamiks ja otsepakkumise lõiguks katkestada üks kord iga 45-minutilise ajavahemiku järel. Edasine katkestamine on lubatud juhul, kui nende kestus on vähemalt 110 minutit

Ringhäälinguseadus

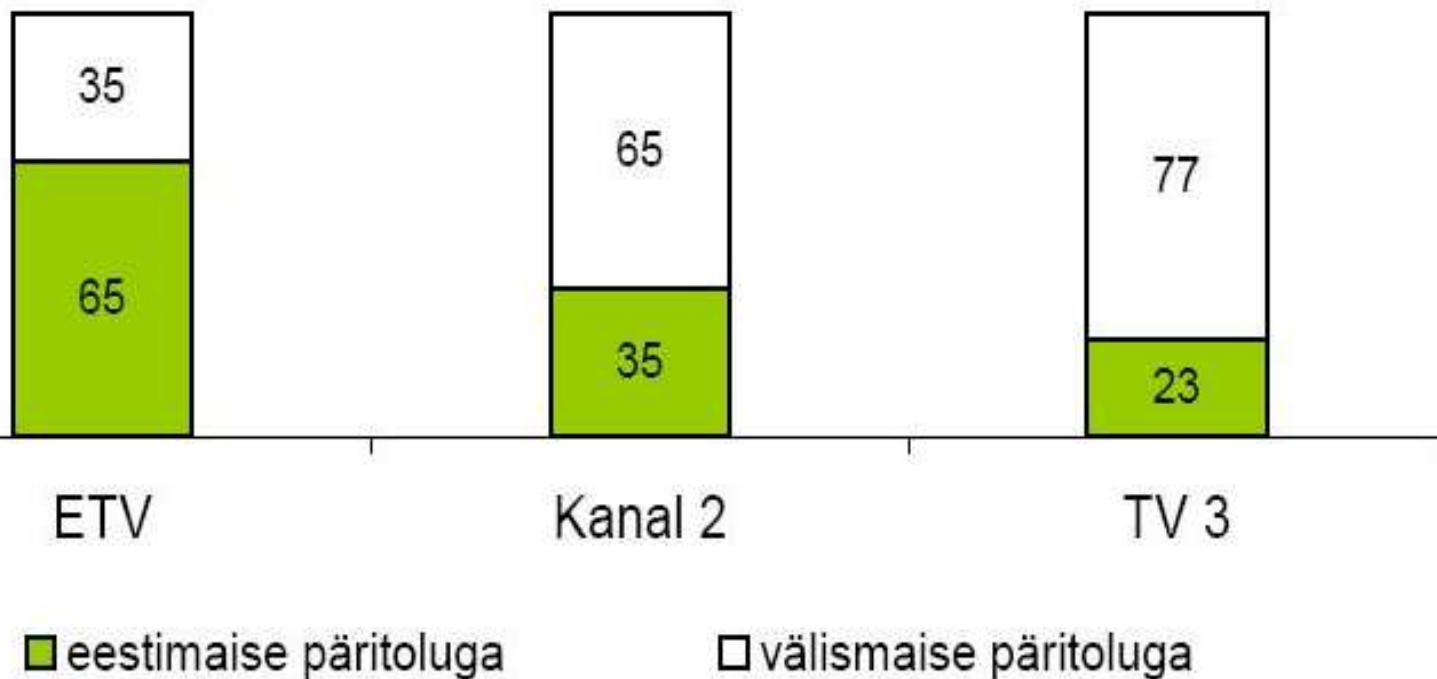
- ◆ Reklaami ega otsepakkumist ei tohi paigutada programmis vahetult enne ega pärast jumalateenistuse edastamist, samuti ei tohi jumalateenistuse edastamist reklaamiks ega otsepakkumiseks katkestada.
- ◆ Uudiste-, laste- ja poliitikasaateid ning dokumentaalfilme ei tohi reklaamiks ja otsepakkumiseks katkestada, kui nende kestus on 30 minutit või vähem.

Nõuded ETVle

- ◆ Omatoodangut vähemalt 51%
- ◆ Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni ülesanded on:
 - eesti rahvuskultuuri edendamine, propageerimine;
 - maailmakultuuri parimate saavutuste vahendamine;
 - mitmekesiste ja tasakaalustatud programmide loomine ja edastamine kõrgel ajakirjanduslikul, kunstilisel ja tehnilisel tasemel;
 - kõigi rahvastikurühmade, sealhulgas vähemuste, infovajaduste rahuldamine;
 - peamiselt info-, kultuurhariduslike, koolitus- ja meelelahutussaadete loomine.

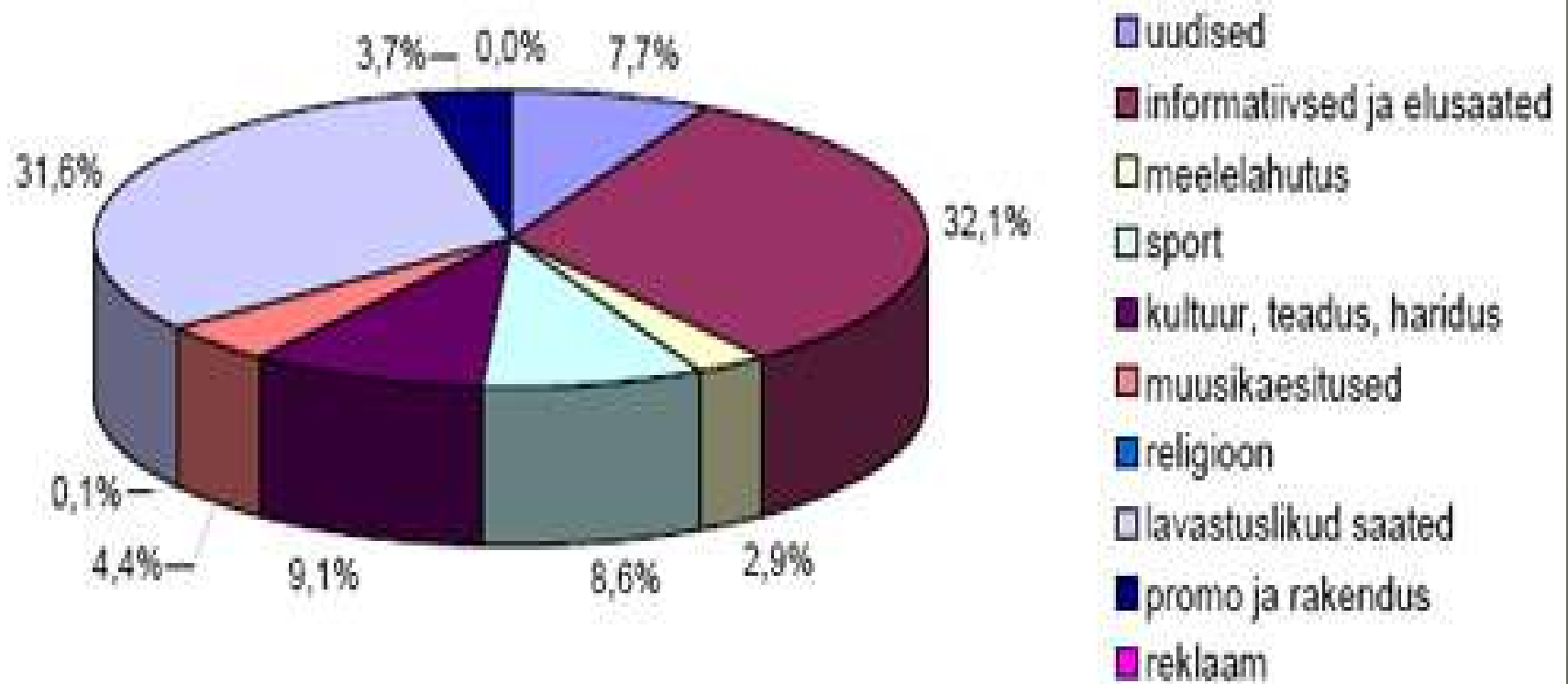
2007

Eesti- ja välismaise päritoluga sisu osakaal (% programmi mahust)

Allikas: ERR uuringukeskus

ETV programm 2006

2007

Tabel 3. Erinevate programmitüüpide maht kogu programmi mahust (%)

	ETV	Kanal 2	TV 3
filmid, sarjad	16	56	71
uudised ja ühiskonnasaated	14	10	5
spordisaated, -ülekanded	4	0	2
meelelahutussaated	3	12	7
kultuuri- ja haridussaated	6	0	0
laste- ja noortesaated	11	8	9
elu- ja dokumentaalsaadet, infotainment	46	14	7

Allikas: ERR uuringukeskus

Programm

- ◆ Pannakse kokku telekanali enda toodetud ja sisseostetud saadetest
- ◆ Omatoodangu hulgas ka saated, mida tehakse küll kohapeal, kuid sisseostetud formaadi järgi
- ◆ FORMAAT – saate vorm, arvestab saate kujundust, stiili ja ülesehitust, mitte konkreetset sisu
- ◆ Nt Kes tahab saada miljonäriks?; Nõrgim lüli – Millised veel?

Levinud sisseostetud formaadid

- ◆ Telemängud
- ◆ Ajakirja-tüüpi saated
- ◆ Vestlussaated

Telesaadete liigitus

- ◆ Salvestuskoha järgi
 - Stuudiosaated
 - Välissaated
 - Segasaated
- ◆ Eetrisse andmise viisi järgi
 - Otsesaated
 - Salvestatud saated
- ◆ Käsitletavate valdkondade järgi

Žanr

- ◆ ... viitab nii saate olemusele, kvaliteedile kui ka lähenemisviisile
- ◆ Nt uudis põhineb faktidel, komöödiasari aga on kujutlusel põhinev meelelahutus
- ◆ Sari ehk seeria – samalaadsete filmide, saadete jne rida
 - Olukorrad muutuvad
 - Struktuur ja tegelased jäävad samaks

Telekanali saatekava

- ◆ Telekanali populaarsus on seotud tema programmiga
- ◆ ETV (avalik-õiguslik telekanal) – ülesandeks eesti rahvuskultuuri edendamine ja selle parimate saavutuste salvestamine, säilitamine ja tutvustamine
- ◆ Erakanalid pakuvad eelkõige nii kodu- kui välismaist meelelahutust

Telekanali eesmärk

- ◆ Võita võimalikult suur ja püsiv auditoorium
- ◆ Auditooriumiuuringute abil selgitatakse, milliseid saateid vaatajad eelistavad; missugusel kellaajal kõige rohkem telerit vaadatakse

Saadete püsivus

- ◆ Vaatajaskonna kujunemisel on eelduseks saadete regulaarsus
- ◆ Nende kõrval ka üksiksaated, erisaated

Saatepäeva jaotus

- ◆ Hommik
 - ◆ Pärastlõuna
 - ◆ Tippaeg
 - ◆ Hilisõhtu
-
- ◆ Tippaeg 19.00 – 22.00

Teleuudise kriteeriumid

- ◆ Sündmuse uudisväärtuse kriteeriumid, mõned on teles olulisemad kui teised
 - Sündmuse olulisus – peab pakkuma huvi võimalikult paljudele
 - Sündmuse aktuaalsus – äsja toimunud või käsitletakse selles, midagi tänapäevale iseloomulikku. Võib olla ka soololugu, luues ise aktuaalsust

Teleuudise kriteeriumid 2

- ◆ Sündmuse konfliktsus
- ◆ Sündmuse ootamatus – käsitleb midagi ebaharilikku ja üllatavat
- ◆ Võimalus nähtuga samastuda – lähedus tegelase või sündmusega võib tekkida tunnetuslikel, geograafilistel või kultuurilistel põhjustel

Teleuudise lähenemisnurk

- ◆ Sõltub uudisväärtuse kriteeriumitest
- ◆ Lähenemisnurk:
 - Millisele loo aspektile asetada pearõhk
 - Mida teleris näidata
 - Millest pildi taustal rääkida
- Millised lood saatesse
- Millises järjekorras

Vastutav toimetaja

- ◆ Otsustab, missugused lood saatesse jõuavad
- ◆ Milline on uudise sisu, vorm ja esitamise aeg
- ◆ Missuguses järjekorras uudiseid lugeda
- ◆ Valib ka tippuudise

Uudisloo ülesehitus

- ◆ Sissejuhatus – teatatakse loo teema ja tekitatakse vaatajates huvi
- ◆ Tutvustus – ehk sõlmitus, kirjeldatakse isikuid, tundeid, sündmusi, tuuakse välja omavahelised seosed ja isikutevahelised suhted
- ◆ Teema arenduses selgitatakse, milles seisneb konflikt

Uudisloo ülesehitus

- ◆ Kulminatsioonist ehk kõrgpunktist alates hakkab konflikt lahenema, vaataja on saanud teada piisavalt palju fakte, et ise otsustada, kes on selles loos kaotaja ja kes võitja
- ◆ Lugu lõpeb tavaliselt ajakirjaniku kommentaariga või saatetoimetaja (ankur) lühiteatega, mis puudutab või huvitab enamikku auditooriumist

Tippuudis

- ◆ Uudistesaate esimeseks looks alati tippuudis
- ◆ Väga oluline, aktuaalne või ootamatu sündmus, mis puudutab või huvitab enamikku auditooriumist
- ◆ PM Online – millise uudise paneksid oma tippuudiseks?

Uudiste kombineerimine

- ◆ Eesti tippuudis
- ◆ Välismaine tippuudis, mis on eestlastele tähtis
- ◆ Üllatuslugu – sensatsiooniline, vapustav lugu, mis köidab vaatajat ootamatu infoga
- ◆ Tundelugu – inimlik liigutav jutustus, mis köidab vaatajat samastumisvõimaluse tõttu

Uudiste kombineerimine II

- ◆ Mõtlemislugu – aktuaalne lugu, mis ei kõida nii kiiresti vaataja tähelepanu kui eelnevad
- ◆ Lõõgastav lugu ei nõua süvenemist, sest vaadates ei pea kaasa mõtlema ega nähtut analüüsima

Uudiste kombineerimine III

- ◆ Eri tüüpi uudislugude järjestamisel häälestatakse vaataja üllatus- ja tundelugudega suuremat mõttepingutust nõudvate lugude vastuvõtuks
- ◆ Kolmikkombinatsiooni lõppu sobib lõõgastav lugu, mille ajal inimene saab puhata ja valmistuda uue osa vastuvõtmiseks

Pildikeele grammatika

- ◆ Televisioonis on kõige otsesemaks infoedastajaks pilt
- ◆ Kaadrite järjekorra, kaadriplaani suuruse või filmimisnurga abil võib piltkujutise sõnumit muuta

Kaadriplaanid

- ◆ Superüldplaan – inimest näidatakse küll täispikkuses, kuid eelkõige tuntakse huvi sündmuskoha vastu, peaaegu miljöö
- ◆ Üldplaan – inimesel ja miljöö on samaväärne tähtsus
- ◆ Kaadriplaan võib kallutada inimese kasuks näiteks energilise tegutsemise, spetsiaalse valgustuse või tugevate värvide abil
- ◆ Kasutatakse loo sissejuhatuses või avastseenis

Kaadriplaanid II

- ◆ Poolüldplaan (põlveplaan ehk Ameerika plaan) – inimene peast põlvedeni
- ◆ Keskplaan – inimene peast vööni
- ◆ Suurplaan (lähiplaan) – inimese nägu ja kael
- ◆ Ülisuur plaan (superlähiplaan) – inimese nägu juustepiirist lõuani
- ◆ Detailplaan – rõhutab näiteks vaid inimese silmi

Kaamera paigutus

- ◆ Aitab luua muljet intervjueeritavast
- ◆ Kaamera horisontaalne paigutus võimaldab näidata inimest otse, profiilis või tagant
- ◆ Filmimisnurk on õige siis, kui vaatajal tekib kõnelejaga silmside, mis aitab paremini keskenduda edastatavale infole

Perspektiivid

- ◆ Normaalperspektiiv – neutraalne ja enim kasutatud kaamera paigutusviis uudistesaadetes: nii näeme tavaliselt oma kaasvestlejat
- ◆ Kärbsperspektiiv – isikut või olukorda filmitakse ülalt alla. Loob mulje alistatusest, nõrkusest, jõuetusest, annab teatud hinnangu

Perspektiivid II

- ◆ Konnaperspektiiv – isikut või olukorda filmitakse alt üles. Sellega rõhutatakse jõudu, tähtsust ja tugevust, näiteks kui isikut tahetakse näidata ähvardava, ohtliku või ülbenä. Annab teatud hinnangu

Ständer

- ◆ Tavaliselt me kaadris teleajakirjanikku ei näe, kommenteerib kaadri tagant.
- ◆ Ständer: teleekraanile ilmuv reporter
- ◆ Ständeri kasutamine "suurendab sõnumi usaldusväärsust, sest tundub, nagu viibiks reporter ise sündmuskohal", samas aitab see vaatajal ajakirjanikuga samastuda, sest ta näeb, kellele kuulub kaadritagune hääl.

Reality televisioon

- ◆ žanr, milles esitletakse dramaatilisi ja/või humoorikaid situatsioone, mis ei põhine ettekirjutatud stsenaariumil
- ◆ Dokumenteeritakse tegelikke sündmusi ja tavalisi inimesi (professionaalsete näitlejate asemel)

Jaotus

- ◆ Dokumentaalne reality
- ◆ Mänguline reality
- ◆ Enesearenduse ja -muutmise reality
- ◆ Renoveerimise reality
- ◆ Varjatud kaamera reality
- ◆ Pettuse-reality

Dokumentaalne reality

- ◆ Kaamera on passiivne jälgija
- ◆ Ettekirjutatud stsenaarium puudub
 - Võõra keskkonna reality
 - Kuulsuste reality
 - Ameti reality

Mänguline reality

- ◆ Osalejad kandideerivad auhinnale
- ◆ Elimineerimine
 - Kohtingu reality
 - Talendi- ja tööotsingute reality
 - Hirmu reality
 - Spordi reality

Enesearenduse- või muutmise reality

- ◆ Inimene või grupp parandavad oma elukvaliteeti
- ◆ Nõustavad eksperdid
- ◆ Lõpus taaskohtumine pere, sõprade ja tuttavatega
- ◆ Üllatusmoment

Renoveerimise reality

- ◆ Saate sisuks on valitud inimeste elu-, töökoha, auto jne renoveerimine ja või korrastamine

Varjatud kaamera reality

- ◆ Juhuslikke möödakäijaid või valitud isikuid ehmatatakse lavastatud situatsioonidega, mida võtavad üles vajatud kaamerad

Pettuse-reality

- ◆ Kogu saatesari üles ehitatud pettusele: osalejad arvavad, et nad on tõelises reality's, tegelikult on ülejäänud osalejad aga näitlejad.

Probleemid

- ◆ Kui tõeline see tegelikult on?
- ◆ Visuaalsed võtted vastavad traditsioonilisele dokumentalistikale
- ◆ Suurem osa, mida me näeme on siiski kunstlikult produtseeritud ja manipuleeritud
 - Inimeste valik
 - Kunstlikud konfliktid